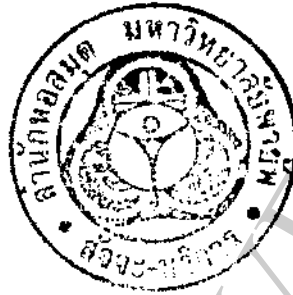

006๑-0๑76๐

๖๖๑๖๖

การติดตามประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชน
ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ

**Follow up and Evaluation of Community Development Projects
of Payap Research and Development Institute, Payap University**

สุชาติ เศรษฐมาลินี

รายงานวิจัย ฉบับที่ 170

พ.ศ. 2544

มหาวิทยาลัยพายัพ

ISBN : 974-671-036-2

พิมพ์ครั้งที่ 1 พ.ศ.2544

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยพายัพ

มหาวิทยาลัยพายัพ

อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50000

โทร. 241255 ต่อ 541,542

PAYAP UNIVERSITY

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยการเดินทางอันยาวไกล อันเกิดจากแรงสนับสนุนของบรรดากัลยาณมิตรมากมาย เริ่มตั้งแต่ ดร.สินธุ์ สโรบล เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ ที่เป็นผู้เชิญผู้วิจัยให้มาศึกษาโดยหวังว่าจะได้ช่วยปรับปรุงและพัฒนางานของสถาบัน เพื่อให้ตอบสนองภารกิจ "สัจจะและบริการ" ของมหาวิทยาลัยพายัพอย่างแท้จริง

ในระหว่างทาง ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือและความอบอุ่นใจเป็นอย่างดีจากชาวบ้านในทุกพื้นที่ที่กรุณาให้ข้อมูลและข้อคิดอันเป็นประโยชน์ยิ่ง คุณสยาม กันแดง ต้องเข้ามาร่วมเหน็ดเหนื่อยในการเก็บข้อมูลในฐานะผู้ช่วยนักวิจัย อาจารย์เฉลิมศักดิ์ ชัดติยะ และคุณธัญญา เบญจวรรณ เจ้าหน้าที่แผนกพัฒนาและบริการ ต่างอำนวยความสะดวกอย่างดียิ่งในการให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับโครงการต่าง ๆ ดร.สุจิตรา ประยูรพิทักษ์ และอาจารย์ฐานิส บุตรเพชรรัตน์ คอยเฝ้าห่วงใย ให้กำลังใจ และได้ให้ข้อคิดอันเป็นประโยชน์ต่อการวิจัย คุณสุพัตรา ปุสุรินทร์คำ และคุณกันยวรัตน์ เอี่ยมอัมพร คอยเป็นธุระในการจัดการประสานงานและอำนวยความสะดวกในด้านงานเอกสารให้เป็นไปโดยเรียบร้อย

นอกจากนั้น ผู้วิจัยต้องขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ได้แก่ รองศาสตราจารย์ ดร.ไพบูลย์ สุทธิสุภา หัวหน้าภาควิชาส่งเสริมและเผยแพร่การเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ดร.สมคิด แก้วทิพย์ คณะธุรกิจการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้ คุณชมชวณ บุญระหงษ์ โครงการพัฒนาเครือข่ายผู้ผลิต-ผู้บริโภคเกษตรกรรมทางเลือกภาคเหนือตอนบน และ ดร.สินธุ์ สโรบล คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ ที่ร่วมอ่านงานวิจัยฉบับร่าง และให้ข้อวิจารณ์อันเป็นประโยชน์ยิ่งต่อการปรับปรุงงานวิจัย และท้ายสุด งานชิ้นนี้คงไม่อาจเป็นจริงขึ้นได้หากไม่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยพายัพ

ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณทุกท่านและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ที่มีส่วนสนับสนุนให้งานวิจัยฉบับสมบูรณ์นี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

สุชาติ เศรษฐมาลินี

เมษายน 2544

1. ประเทศ	ไทย
2. หมายเลขงานวิจัย	170
3. ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย)	การติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชนของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ
4. ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ)	Follow up and Evaluation of Community Development Projects of Payap Research and Development Institute, Payap University
5. ผู้เขียน	นายสุชาติ เศรษฐมาลินี
6. หน่วยงาน	ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพายัพ
7. ประเภทเอกสาร	รายงานการวิจัย
8. รายละเอียดของงานพิมพ์	รายงานวิจัยขนาด 59 หน้า
9. วันที่พิมพ์	เมษายน 2544
10. ภาษา	ไทย
11. หน่วยงานที่ให้ทุน	มหาวิทยาลัยพายัพ ปีการศึกษา 2537
12. คำหลัก	การประเมินผล, การพัฒนาชุมชน

บทคัดย่อ

ก. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องนี้ เป็นความพยายามติดตามโครงการพัฒนาชุมชนขนาดเล็กที่ได้รับการสนับสนุนจากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2531-2541 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสรุปบทเรียนโครงการพัฒนาต่าง ๆ สำหรับเป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์การสนับสนุนงานพัฒนาและบริการชุมชนอันเป็นภาระกิจหลักประการหนึ่งของมหาวิทยาลัยพายัพ

การศึกษาค้างนี้ครอบคลุมโครงการพัฒนาในพื้นที่ต่าง ๆ ได้แก่

1. กลุ่มเกษตรกรผู้ปลูกสตอเบอรี่ และกลุ่มผู้เลี้ยงวัวพื้นเมือง พื้นที่ตำบลบ่อแก้ว อำเภอสะเมิง จังหวัดเชียงใหม่
2. กลุ่มสัจจกรดอนเปา พื้นที่ตำบลดอนเปา อำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่
3. กลุ่มเลี้ยงกบ บ้านป่าสักขวางพื้นที่ตำบลแม่ไร่ อำเภอแม่จัน จังหวัดเชียงราย

ข. ระเบียบวิธีวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการประเมินผลแบบมีส่วนร่วม โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการพัฒนาต่างมีบทบาทและมีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยเพื่อสรุปบทเรียนงานพัฒนาของโครงการร่วมกัน และใช้กระบวนการวิเคราะห์ SWOT เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิเคราะห์

ค. ผลการวิจัย

โครงการพัฒนาต่าง ๆ มีเนื้อหาเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรชุมชนโดยเน้นการพัฒนาด้านอาชีพทางเลือก และการสร้างอำนาจต่อรองกับภายนอก จุดเด่นของโครงการคือ เป็นโครงการขนาดเล็กที่ริเริ่มโดยชาวบ้าน บางโครงการเกี่ยวข้องกับการสืบสานภูมิปัญญาพื้นบ้าน อย่างไรก็ตาม โครงการต่าง ๆ ยังมีจุดอ่อนในด้านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ และการพัฒนาแปรรูปผลิตภัณฑ์ยังขาดความหลากหลาย

สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ นอกจากมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนแก่โครงการต่าง ๆ แล้ว ยังมีการจัดฝึกอบรม การพาชาวบ้านศึกษาดูงาน และจัดประชุมสรุปงานอย่างสม่ำเสมอตลอดมา

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อสถาบันวิจัย มหาวิทยาลัยพายัพ ให้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ชัดเจนในการสนับสนุนโครงการต่าง ๆ อย่างมีเป้าหมายที่จะส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างแท้จริง และเป็นโครงการที่มีศักยภาพที่จะเป็นเวทีการเรียนรู้ให้กับชาวบ้านในพื้นที่อื่น ๆ ตลอดจนนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องในสาขาวิชาต่าง ๆ

1. Country	Thailand
2. Research Report Number	170
3. Name (Thai)	การติดตามและประเมินผลโครงการพัฒนาชุมชนของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ
4. Name (English)	Follow up and Evaluation of Community Development Projects of Payap Research and Development Institute, Payap University
5. Author	Mr. Suchart Setthamalinee
6. Organization	Department of Sociology and Anthropology, Social Sciences Faculty, Payap University
7. Document Type	Research Report
8. Pages	59
9. Date Printed	April, 2001
10. Language of Document	Thai
11. Funding Organization	Payap University (budget year 1994)
12. Key Words	projects evaluation, community development

Abstract

A. Scope of the Study

This research project attempts to evaluate the community development projects which were supported by Payap Research and Development Institute (PRDI), Payap University during the period of 1987-1997. The main objective of this study is to synthesize community development projects to guide the PRDI to conduct the strategies involved with community development and community services which is one of the important missions of Payap University.

This study covers 4 projects in 3 areas :

- 1) Strawberry Planting Project and Cattle Breeding Project in Tumbon Boa Gaeow, Samoeng District, Chiang Mai.
- 2) Sajakorn Donpow Project in Ban Don Poa, Mae Wang District, Chiang Mai.
- 3) Sae Kok Project in Ban Pa Sak Kaong, Mae Jan District, Chiang Rai.

B. Research Method

This project emphasises on participatory research. Every part of each development project has a prominent role and in the process of the research. The SWOT Analysis has been used for analyzing data.

C. Research Results

The community development projects supported by PRDI with the people cooperatives and focusing on developing alternatives of people occupations and created the bargaining power of the local community. The strengths of these projects are small projects which were initiated by local people and some projects attempted to preserve their local skill. Some weak points of these projects are the lack of skills to manage their projects and the skill to develop and increase the value added of their products still needed.

The PRDI played various kinds of supporting roles, e.g. loans, training programs, work experience, and organized annual conference.

Suggestions to PRDI for supporting the community development projects in the future are PRDI has to identify the concrete strategy of developing issues which might have more impact on the community. Apart from this, such projects should have the potential to provide a role model of development to students, teachers and people in another areas.

PAYAP UNIVERSITY

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทคัดย่อภาษาไทย	ข
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ง
สารบัญ	ฉ
สารบัญแผนภูมิ	ช
บทที่ 1 บทนำ	
ที่มาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	2
ขอบเขตการศึกษา	2
บทที่ 2 แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	
แนวคิดการพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม	3
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาองค์กรชุมชน	6
แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืน	10
แนวคิดทฤษฎีใหม่ว่าด้วยการพัฒนา	11
ข้อมูลพื้นฐานรายโครงการ	13
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย	
วิธีการและขั้นตอนในการติดตามประเมินผลโครงการ	18
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	18
การเก็บรวบรวมข้อมูล	19
การวิเคราะห์ข้อมูล	19
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
ผลการศึกษารายโครงการ	
- โครงการกลุ่มผู้เลี้ยงวัว	21
- โครงการกลุ่มผู้ปลูกสตรอเบอร์รี่	25

- โครงการกลุ่มสัจจกรตอนแป	31
- โครงการกลุ่มเสือกก	34
ผลการสังเคราะห์ผลกระทบโดยภาพรวมของโครงการต่อการพัฒนาชุมชน	37
บทบาทของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยพายัพ	44
บทที่ 5 สรุปและข้อเสนอแนะ	
สรุปบทเรียนที่ได้รับจากกระบวนการพัฒนา	49
สรุปแนวคิดเด่นของโครงการ	51
ปัญหาและอุปสรรคของโครงการพัฒนา	52
ข้อเสนอแนะ	53
บรรณานุกรม	58

PAYAP UNIVERSITY

สารบัญแนมภูมิ

แนมภูมิที่		หน้า
1	แสดงผลการสังเคราะห์ผลกระทบของโครงการต่อการพัฒนาชุมชน	43
2	แสดงกระบวนการทำงานและการพิจารณาโครงการของสถาบันวิจัยและพัฒนา ที่ผ่านมา	48
3	แสดงข้อเสนอกระบวนการทำงานและการพิจารณาโครงการของสถาบันวิจัยและพัฒนา ในอนาคต	57

PAYAP UNIVERSITY